

Sygn. akt II AKa 225/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 lipca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku II Wydział Karny

w składzie:

Przewodniczący: sędzia SA Dariusz Malak

Sędziowie: sędzia SA Andrzej Czarnota

sędzia SO del. Rafał Ryś (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Aleksandra Konkol

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w G. Z. O.

po rozpoznaniu w dniu 29 lipca 2019 r.

sprawy

T. L., s. R., ur. (...) w T.

o wydanie wyroku łącznego

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 26 kwietnia 2019 r., sygn. akt **II K 18/18**

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. wymierzoną w punkcie I karę łączną pozbawienia wolności obniża do 12 (dwunastu) lat;
2. z podstawy prawnej rozstrzygnięcia zawartego w punkcie IV eliminuje art. 86 § 2 k.k.;

II. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok w pozostałej części;

I. zwalnia skazanego z wydatków postępowania odwoławczego, którymi obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Toruniu rozpoznawał w I instancji sprawę skazanego T. L. (l. 40) - o wyrok łączny. Informacja administracji zakładu karnego inicjująca to postępowanie wpłynęła do sądu w dniu 19 lutego 2018 roku.

Wyrokiem łącznym z 26 kwietnia 2019 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt II K 18/18, Sąd Okręgowy poczynił następujące rozstrzygnięcia:

I. na podstawie art. 85 §1 i 2 kk, art. 86 §1, 2 i 4 kk - połączył skazanemu T. L. kary pozbawienia wolności oraz kary grzywny wymierzone wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w Tczewie z 31.08.2016r. w sprawie II K 978/15 (6 lat pozbawienia wolności, grzywna 300 stawek po 30 zł),

2. Sądu Okręgowego w Toruniu z 26.10.2016r., w sprawie II K 147/12 (8 lat pozbawienia wolności - kara łączna, grzywna 300 stawek po 200 zł),

3. Sądu Rejonowego w Toruniu z 26.04.2017r. w sprawie VIII K 363/17 (2 lata pozbawienia wolności)

i orzekł karę łączną **13 lat pozbawienia wolności** oraz karę łączną **300 stawek dziennych grzywny, po 30 zł każda**;

II. pozostałe rozstrzygnięcia powyższych wyroków pozostawił do odrębnego wykonania;

III. na podstawie art. 577 kpk, na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności, zaliczył skazanemu okresy pozbawienia wolności:

- od dnia 9.01.2012r. do dnia 19.12.2013r. (II K 147/12),
- od dnia 19.01.2017r. do dnia 26.04.2017r. (VIII K 363/17),
- od dnia 17.02.2015r. do dnia 17.08.2016r. (II K 978/15) ;

IV. na podstawie art. 572 kpk w zw. z art. 86 §2 kk - umorzył postępowanie odnośnie połączenia wyrokiem łącznym kar wymierzonych w sprawach o sygnaturach II K 1247/01, II K 283/04, II K 34/03, II K 471/03, II K 49/06, objętych wyrokiem łącznym w sprawie II K 31/08;

V. kosztami postępowania w sprawie obciążył Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł wyłącznie obrońca skazanego, zaskarżając ów wyrok w części dotyczącej wymiaru kary.

Wyrokowi temu - na podstawie art. 438 pkt 4 kpk - zarzucił rażąca niewspółmierność wymierzonej kary. Z treści apelacji (analizowanej łącznie z jej uzasadnieniem) wynika, że wymieniony zarzut odwoławczy został skierowany wyłącznie przeciwko jednej z kar łącznych, tzn. karze łącznej pozbawienia wolności, bez kwestionowania kary łącznej grzywny.

Uzasadniając swoje stanowisko i podniesiony zarzut apelacyjny skarżący uznał, że niezasadnie Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że kara łączna 13 lat pozbawienia wolności jest karą adekwatną do wagi popełnionych przez skazanego przestępstw, spełniającą przy tym funkcje kary. Obrońca wskazał dalej, że T. L. popełnił cztery niezależne od siebie przestępstwa i nie jest w tej sytuacji zasadne gorsze traktowanie skazanego, który w większej odległości czasowej popełnił przestępstwa, od tego, który w krótszym czasie popełnił co najmniej dwa przestępstwa. Apelujący podkreślił także bliskość przedmiotową omawianych przestępstw, kwalifikowanych z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Odnosząc się natomiast do osoby skazanego, obrońca podniósł, że wykazuje on krytyczny stosunek wobec popełnionych przestępstw, zaś w zakładzie karnym posiada dobrą opinię, co uzasadnia przyjęcie pozytywnej prognozy kryminologicznej względem tego skazanego. Nawiązując do zagadnień natury bardziej ogólnej, skarżący zakwestionował skuteczność resocjalizacji skazanych w warunkach polskich jednostek penitencjarnych.

W konsekwencji autorka apelacji wniosła o zmianę wymierzonej skazanemu kary łącznej pozbawienia wolności na karę łagodniejszą, tj. orzeczoną zgodnie z zasadą pełnej absorpcji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy skazanego T. L. zasługuje na uwzględnienie tylko częściowo. Zarzut rażącej surowości kary, podniesiony w omawianym środku odwoławczym, okazał się trafny co do zasady, aczkolwiek nie co do skali wyrażonej we wnioskach apelacyjnych (pełna absorpcja). W konsekwencji Sąd Apelacyjny orzekł o zmianie zaskarżonego wyroku, poprzez obniżenie o rok kary łącznej pozbawienia wolności - do lat 12.

Dla jasności dalszego wyводу i zakreslenia granic kontroli odwoławczej w niniejszej sprawie przypomnieć w tym miejscu należy, że – zgodnie z treścią art. 433 §1 kpk (w brzmieniu obowiązującym od dnia 15.04.2016 r.) - Sąd odwoławczy był zobowiązany do rozpoznania omawianej sprawy zasadniczo w granicach zaskarżenia oraz zarzutu zakreślonego przez autora apelacji, tj. co do rozstrzygnięcia związanego z wymiarem kary łącznej pozbawienia wolności, zaś w zakresie szerszym jedynie w razie ujawnienia wyjątkowych okoliczności, o których mowa w końcowej części przywołanego wyżej przepisu.

Już na wstępie należy wskazać (choć nie było to przedmiotem zarzutu apelacyjnego), że Sąd I instancji prawidłowo przyjął (str. 3 uzasadnienia wyroku), że w niniejszej sprawie - w zakresie prawa materialnego normującego instytucję kary łącznej - zastosowanie mają wyłącznie przepisy rozdziału IX Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 roku. Ocenę tę determinuje treść art. 19 ust.1 Ustawy z dnia 20.02.2015 roku o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015.396), w powiązaniu z dyspozycją z art. 4 §1 kk.

Prawidłowo i zgodnie z brzmieniem art. 85 §1 i 2 kk Sąd I instancji ustalił i opisał katalog kar podlegających łączeniu (dwóch kar jednostkowych i jednej kary łącznej), co w konsekwencji umożliwiło połączenie orzeczonych tam kar pozbawienia wolności i wymierzenie skazanemu jednej, nowej kary łącznej pozbawienia wolności. Tego etapu rozważań Sądu Okręgowego skarżący bynajmniej nie kwestionuje, skupiając się wyłącznie na temacie niewspółmierności orzeczonej kary, jako kary rażąco surowej.

Sąd odwoławczy, dzieląc częściowo podniesiony zarzut apelacyjny, uznał, że orzeczona wobec skazanego T. L. kara łączna 13 lat pozbawienia wolności jest karą nazbyt surową, ukształtowaną - jak się wydaje - przez pryzmat rodzaju atakowanych przez skazanego dóbr prawnych (przestępstwa narkotykowe), bez należytego docenienia istniejących w sprawie okoliczności jednoznacznie korzystnych dla skazanego.

Nie można jednocześnie zapominać, że w obecnym stanie prawnym kara łączna - zgodnie z dyspozycją art. 85a kk - ma przede wszystkim realizować cele zapobiegawcze i wychowawcze, które kara ta ma osiągnąć w stosunku do skazanego, ale też uwzględniać potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. W ramach tak opisanych celów racjonalnej polityki karnej mieszczą się także przesłanki, które zostały wypracowane w utrwalonym już orzecznictwie sądowym, ukierunkowane zarówno na ocenę osoby sprawcy, jego cech osobowych i dotychczasowej linii życiowej, jak i na analizę popełnianych przez niego przestępstw w ujęciu przedmiotowym (w tym np. zbieżność rodzajowa atakowanych dóbr prawnych, interwały pomiędzy przestępstwami).

Sąd I instancji zasadniczo prawidłowo ustalił opisane wyżej okoliczności i przesłanki, które winny mieć decydujący wpływ na wymiar kary łącznej w niniejszym postępowaniu, aczkolwiek ich dalsze wyważenie doprowadziło do wymierzenia kary nazbyt zbliżonej do górnej granicy ustawowej (wynoszącej w tej sprawie 16 lat pozbawienia wolności), co nie do końca koresponduje - zdaniem Sądu Apelacyjnego - z argumentami działającymi na korzyść skazanego T. L. w procesie wymiaru kary łącznej. Z tego właśnie powodu zaskarżone orzeczenie wymagało nieznaczącej korekty - na korzyść osoby skazanej, zgodnie z kierunkiem zaskarżenia wyroku.

Istotnym niewątpliwie argumentem, podnoszonym przez skarżącego, pozostaje tu znacząca zbieżność przedmiotowa popełnianych przez T. L. przestępstw, objętych obecnie węzłem kary łącznej. Są to bowiem (z jednym wyjątkiem) kary wymierzone za przestępstwa narkotykowe, dotyczące posiadania, wprowadzania do obrotu, a także udzielania tego rodzaju niedozwolonych środków. Wprawdzie jeden z czterech czynów dotyczy udziału w zorganizowanej grupie przestępczej (art. 258 §1 kk), jednak kara za ten występ (rok pozbawienia wolności) została w całości „pochłonięta” w sprawie II K 147/12 - podczas orzekania kary łącznej - przez znacznie wyższą karę wymierzoną skazanemu za przestępstwo z art. 56 ust. 1 i 3 Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (8 lat pozbawienia wolności). Opisana konfiguracja rodzajowa popełnionych przez skazanego przestępstw - zgodnie z utrwalonym w tym zakresie orzecznictwem - winna powodować, że wymiar kary łącznej zbliży się raczej ku zasadzie absorpcji, niż kumulacji kar.

Nie można także odmówić racji autorowi apelacji, że z najbardziej aktualnej opinii o skazanym z zakładu karnego wynika, że jego zachowanie w warunkach izolacji penitencjarnej jest oceniane jako dobre, zaś T. L. posiada krytyczny

stosunek do swojej dotychczasowej, przestępczej działalności, co świadczy o postępach czynionych przez niego w procesie resocjalizacji. Należy w tym miejscu przypomnieć, że skazany podjął odpłatne zatrudnienie w Zakładzie Karnym w B., a także ukończył w tej placówce program wychowawczy w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. Argumenty te wskazują, że proces kształtowania prawidłowych postaw społecznych u T. L. zmierza w prawidłowym kierunku, aczkolwiek z pewnością wymagane jest tu dalsze, bardziej zdecydowane zaangażowanie się skazanego, choćby poprzez zmianę dotychczasowego trybu wykonywania kary (z trybu zwykłego na system programowanego oddziaływania). Nie podzielaając zatem - zdecydowanie zbyt optymistycznej - oceny obrońcy, jakoby już obecnie możliwym było postawienie pozytywnej prognozy kryminologicznej wobec osoby skazanego T. L., Sąd Apelacyjny dostrzega jednak pozytywne przejawy postawy prezentowanej przez skazanego w warunkach izolacji, co musi pozostawić odpowiedni ślad w toku niniejszego postępowania, bardziej znaczący, niż można to dostrzec w treści zaskarżonego wyroku. W tym właśnie elemencie Sąd odwoławczy dopatruje się konieczności realizacji w nieco większym stopniu wychowawczego celu wymierzonej obecnie skazanemu kary łącznej pozbawienia wolności - zgodnie z dyrektywą płynącą z przywołanego już art. 85a kk. Jedynie na marginesie wypada zauważyć, że pomimo opisanego powyższych okoliczności w ramach poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych (str. 2-3 uzasadnienia wyroku), Sąd Okręgowy zupełnie pominął kwestie wynikające z opinii o skazanym w dalszych swych rozważaniach, w szczególności w tej ich części, w której opisywał okoliczności mające decydujące znaczenie dla wymiaru kary łącznej pozbawienia wolności na poziomie 13 lat.

W tej sytuacji kara łączna, obniżona przez Sąd Apelacyjny do 12 lat pozbawienia wolności, nadal bazuje na przyjętej w zaskarżonym wyroku zasadzie asperacji, stanowiącej swoiste wyważenie pomiędzy skrajnymi zasadami absorpcji i kumulacji. Obecnie jest to wyważenie w pełni symetryczne, gdyż granice możliwej do orzeczenia kary łącznej wynosiły tu od 8 do 16 lat. Odpowiada to realiom niniejszej sprawy, w której - jak słusznie przyjął Sąd Okręgowy - odstępy czasowe występujące pomiędzy czynami wchodzącymi w ramy zbiegu nie były zawsze bardzo ściśle (okres od 2011 roku do 2017 roku). Mając na uwadze dodatkowo wnioski opinii o skazanym z zakładu karnego (kara dyscyplinarna, tryb zwykły wykonywania kary), należy stwierdzić, że kara łączna - wbrew wnioskowi skarżącego - z pewnością nie mogła zostać wymierzona z zastosowaniem pełnej absorpcji, gdyż nie byłaby to z pewnością kara sprawiedliwa i zgodna z poprawnymi kryteriami oceny opisanymi powyżej. Nie byłaby ona także w stanie zrealizować pożądanego zadania prewencyjnego, w szczególności w sferze prewencji indywidualnej, nakierowanej na osobę sprawcy wielokrotnego, niepoprawnego, którym z pewnością jest skazany T. L.. Niewątpliwie aktualne pozostaje w tym zakresie utrwalone orzecznictwo, zgodnie z którym decydujące znaczenie przy wymiarze kary łącznej ma właśnie względnie prewencyjne oddziaływanie kary i to w zakresie prewencji ogólnej, jak i indywidualnej (tak Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 20.09.2001 r. w sprawie II AKa 154/01, Prokuratura i Prawo 2002/4/26).

W szczególności chodzi o to, by właściwie ukształtowana kara łączna oddziaływała wychowawczo na sprawcę oraz chroniła w odpowiednim stopniu społeczeństwo przed niebezpieczeństwem ponownego dopuszczenia się przez niego czynu zabronionego. Popelnienie przez sprawcę dwóch lub więcej przestępstw jest czynnikiem prognostycznym przemawiającym za orzeczeniem kary łącznej surowszej od wynikającej z prostej absorpcji (tak słusznie Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku w sprawie II AKa 171/00, OSA 2001/2/5). Sąd Najwyższy niejednokrotnie podkreślał, że stosowanie jednej z wyżej wymienionych zasad - absorpcji, czy też kumulacji w pełnym zakresie, z wyłączeniem zasady przeciwnej, winno mieć miejsce jedynie wyjątkowo. Zatem najczęstszym sposobem kształtowania kary łącznej w wyroku łącznym pozostaje przyjęcie zasady asperacji, pomagającej odnaleźć właściwą równowagę pomiędzy przywołanymi, skrajnymi rozwiązaniami. Zgodzić należy się przy tym z poglądem, którego zdaje się nie podzielać skarżący, że instytucja kary łącznej nie polega w istocie na automatycznym niejako zmniejszeniu dolegliwości za przestępstwa już popełnione, ale służy racjonalizacji wykonania kar pochodzących z różnych skazań - zgodnie z aktualizowanymi na bieżąco celami tychże kar.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny nie podzielił dalej idących żądań autora apelacji, który wnioskował o ukształtowanie kary łącznej na poziomie 8 lat pozbawienia wolności, a zatem przy zastosowaniu zasady pełnej absorpcji. W szczególności jako bezzasadne uznać należy podważanie przez skarżącego przyjmowanej powszechnie zasady, akceptowanej także przez Sąd I instancji orzekający w niniejszej sprawie, że brak zbieżności czasowej przestępstw

pozostających w zbiegu powinien wpływać na karę łączną zdecydowanie w kierunku kumulacji łączonych kar. Nie ma przy tym znaczenia w omawianym kontekście - wbrew odmiennym sugestiom apelującego - czy przypisane przestępstwa stanowiły „przejaw zorganizowanej działalności skazanego” lub odzwierciedlały sposób jego życia. Argumentacja zawarta w uzasadnieniu omawianej apelacji może dziwić także i z tego powodu, że w toku dalszego wyводу obrońca przywołuje trafne orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 1992 roku, w którym wprost wyartykułowano, że wymierzając karę łączną należy uwzględniać głównie związek podmiotowo - przedmiotowy zachodzący między poszczególnymi przestępstwami. Natomiast w aspekcie przedmiotowym - jak trafnie zauważył Sąd Okręgowy - związek przestępstw wyrażają kryteria przedmiotowe poszczególnych czynów, w tym także bliskość czasowa ich popełnienia (str. 4 uzasadnienia wyroku). Podobnie uznano w innym, cytowanym w uzasadnieniu apelacji wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 2005 roku, w sprawie o sygnaturze II AKa 274/04. Powyższy tok rozumowania pozostaje aktualny niezależnie od tego, czy czas popełnienia przypisanych skazanemu przestępstw, pozostających w zbiegu, rozważać będziemy jako przedział czasu (okres) zawierający się pomiędzy datą pierwszego i ostatniego z tych czynów, czy też - jak chce tego obrońca - jako zbiór dat poszczególnych, niezależnych od siebie przestępstw.

Nietrafne są także sugestie skarżącego, jakoby na korzyść skazanego, w ramach zbieżności przedmiotowej czynów, przemawiała jednolitość kwalifikacji prawnej, czy też w zakresie modus operandi przypisanych mu przestępstw. Wypada bowiem zauważyć i przypomnieć, że choć przestępstwa T. L. były kwalifikowane głównie z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, a więc były niewątpliwie zbliżone rodzajowo, to każdorazowo różniły się one w zakresie opisu działania sprawcy, a także co do przyjętej w wyroku kwalifikacji prawnej tych czynów (art. 56 ust. 1 i 3, art. 59 ust.1, art. 62 ust.1, art. 62 ust. 1 i 2).

Podobnie bezzasadny i dość nielogiczny jest argument obrońcy, mający przemawiać - w zamyśle apelującego - za obniżeniem kary łącznej, że skazany L. „odbywa aktualnie karę pozbawienia wolności” i „nie uchyla się on od jej odbywania”. Skoro skazanemu wymierzono prawomocnie karę pozbawienia wolności, to oczywistym jest, że obecnie karę tę odbywa (związek przyczynowo - skutkowy). Skoro pozostaje w izolacji penitencjarnej, to nie może - w tym samym czasie - uchylać się od odbywania kary. Jak słusznie zauważa obrońca, taki stan rzeczy świadczy o nieuchronności kary. Owa sekwencja zdarzeń nie ma jednak istotnego znaczenia dla oceny zaskarżonego wyroku łącznego, w tym co do zgodności wymierzonej skazanemu kary łącznej z celami represji karnej w zakresie prewencji generalnej. Sam fakt rozpoczęcia odbywania kary przez skazanego nie powoduje, że jej zadania ogólnoprewencyjne zostały w całości zrealizowane.

Sąd Apelacyjny nie podzielił także całkowicie subiektywnych i bardzo ogólnych ocen skarżącego co do warunków panujących w polskich jednostkach penitencjarnych, bazujących na wypowiedziach byłych więźniów i ich wewnętrznych przekonaniach odnośnie jakości procesu resocjalizacji w realiach naszego kraju. Są to wywody zupełnie dowolne, pozostające bez wpływu na przedmiot rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Sąd Apelacyjny nie widzi potrzeby dalszego odnoszenia się do argumentacji zakończonej dość zaskakującą tezą obrońcy, że - z uwagi na rzekomą nieskuteczność działań resocjalizacyjnych, a także złe warunki bytowe w zakładach karnych (np. mała liczba kąpielni w tygodniu) - „nie jest wskazane ani orzekanie kary pozbawienia wolności, ani aby orzekana kara tego rodzaju była długa”.

Sąd odwoławczy, wyrokiem o charakterze reformatoryjnym, w swym głębokim przekonaniu, doprowadził do takiego ukształtowania kary łącznej pozbawienia wolności, aby uwzględniała ona aktualne zapotrzebowanie skazanego T. L. na środki represji karnej, a także realizowała postawione przed nią zadania prewencyjne.

Pomimo braku w tym zakresie zarzutów apelacyjnych, wypada krótko jedynie wskazać, że także kara łączna grzywny wymierzona została przez Sąd I instancji w sposób prawidłowy i zarazem sprawiedliwy. W tym przypadku zastosowano najkorzystniejszą dla skazanego zasadę pełnej absorpcji co do liczby stawek dziennych, zaś wysokość jednej stawki określono z uwzględnieniem obecnej sytuacji życiowej i majątkowej skazanego, mając na uwadze wysokości graniczne stosowane uprzednio w wyrokach skazujących.

Sąd Apelacyjny, dostrzegłszy błąd zawarty w punkcie IV zaskarżonego wyroku, dokonał nadto odpowiedniej korekty i z podstawy rozstrzygnięcia dotyczącego umorzenia postępowania w przedmiocie objęcia wyrokiem łącznych dalszych kar usunął art. 86 §2 kk. Sąd Okręgowy miał zapewne w tym miejscu na myśli art. 85 §2 kk, gdyż art. 86 §2 kk dotyczy wymiaru kary łącznej grzywny. Niemniej jednak, w ocenie Sądu odwoławczego, wystarczającą podstawą prawną omawianego rozstrzygnięcia będzie zastosowany przez Sąd I instancji art. 572 kpk, bez potrzeby uzupełniania go o dodatkowe przepisy. Powyższą zmianę zawarto w punkcie I.2 niniejszego wyroku.

Mając na uwadze zaprezentowane wyżej argumenty Sąd Apelacyjny - po dokonaniu opisanych zmian - utrzymał w mocy wyrok łączny Sądu I instancji w dalszej części, uznając pozostałe rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego za trafne i nie wymagające korekty w toku instancji. Sąd ten przedstawił swoje stanowisko w pisemnym uzasadnieniu wyroku, spełniającym wymogi stawiane w art. 424 kpk. W sposób prawidłowy ustalono i opisano stan faktyczny sprawy, jak i wypływające z tego konsekwencje prawne. W toku postępowania nie zaistniały przesłanki z art. 439 kpk lub z art. 440 kpk, obligujące Sąd II instancji do orzekania poza granicami środka odwoławczego.

O wydatkach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 624 §1 kpk, uwzględniając aktualną sytuację życiową, majątkową oraz możliwości zarobkowe skazanego, nie posiadającego istotnego majątku, przebywającego długotrwale w warunkach izolacji penitencjarnej i nie posiadającego znaczących dochodów. W tej sytuacji wydatkami postępowania w II instancji obciążono Skarb Państwa.